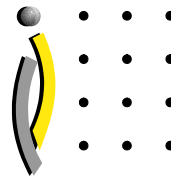

Center RS
za poklicno izobraževanje
Ljubljana
Kavčičeva 66
1000 Ljubljana
Slovenija

tel.: 061/ 1864 200
faks: 061/ 1422 045
e-pošta: tajnistvo@cpi.si
<http://www.cpi.si>

Datum: 12.2.2001

HITREJŠE NAPREDOVANJE DIJAKOV V PROGRAMIH NIŽJEGA POKLICNEGA IZOBRAŽEVANJA - poročilo o spremljavi na začetku drugega leta vpeljevanja razvojnega projekta (šolsko leto 2000/01)

1. Dosedanji potek razvojnega projekta in spremljanje

Razvojni projekt Hitrejše napredovanje dijakov v programih nižjega poklicnega izobraževanja je bil vpeljan v srednje šole v šolskem letu 1999/2000 na podlagi strokovnih priporočil, ki jih je sprejel Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje in na podlagi javnega natečaja za sodelovanje v projektu, na katerega se je prijavilo in bilo izbranih 9 srednjih šol. Prvo poročilo o spremljanju razvojnega projekta je bilo pripravljeno po prvem letu uvajanja, septembra 2000. Vsebinski vidiki spremljanja so bili naslednji:

- podatki o dijakih v 2. letniku in število dijakov, ki so hitreje napredovali,
- kriteriji, ki jih je šola upoštevala pri predlaganju dijakov za hitrejše napredovanje,
- uresničevanje temeljnih ciljev in vsebin učnega predmeta,
- učni uspeh dijakov v 2. letniku in na zaključnem izpitu,
- mnenje šol o hitrejšem napredovanju,
- predlogi šol za reševanje odprtih vprašanj in problemov.

Metode za pridobivanje podatkov in kvalitativnih dejstev in informacij so bili posebej v ta namen pripravljene anketni vprašalniki za šolske svetovalne delavce in učitelje. To poročilo je obravnaval tudi Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje na 42. seji, dne 6.10.2000.

Temu je sledilo fazno poročilo, ki so ga pripravile šole novembra 2000 in vključuje podatke o napredovanju v projektu ter porabljenih sredstvih.

V tem poročilu pa bomo strnili ugotovitve spremljanja v zvezi s pripravo šol na hitrejše napredovanje dijakov v začetku šolskega leta 2000/01. Vsebinski vidiki spremljanja so naslednji:

- letni delovni načrt in letne priprave učiteljev na vzgojno-izobraževalno delo,
- informiranje učiteljev, dijakov in staršev o razvojnem projektu,
- kriteriji pri evidentiranju in izbiri dijakov in upoštevanje morebitnih izjem,
- podatki o učnem uspehu dijakov,
- evidentirani in izbrani dijaki v posameznem programu .

Metoda za pridobivanje podatkov in kvalitativnih dejstev in informacij so bili posebej v ta namen pripravljene anketni vprašalniki za šolske svetovalne delavce, ki ga je izpolnilo vseh 9 šol, ki sodelujejo v projektu.

2. Ugotovitve spremljanja

- **Letni delovni načrt in priprave učiteljev na vzgojno-izobraževalno delo**

Spremljanje razvojnega projekta kaže, da so šole v letnem delovnem načrtu 2001 načrtovale vse postopke za izpeljavo hitrejšega napredovanja dijakov s časovnimi roki, učitelji pa so v letnih pripravah na vzgojno izobraževalno delo predvideli različne oblike individualiziranega in diferenciranega učnega dela. Tako bodo učitelji pripravili dodatne naloge za individualno in skupinsko delo v okviru pouka in za domače naloge. Poleg tega učitelji predvidevajo dodatne pedagoške ure za uresničitev temeljnih ciljev in vsebin 3. letnika programa v dveh letih izobraževanja in za pripravo dijakov na zaključni izpit. Ta obseg dodatnih pedagoških ur na šolah ni povsem enoten, v povprečju pa pomeni 15 ur pri slovenščini, tehnologiji in praktičnem pouku (od januarja do maja 2001) ter za pripravo dijakov na zaključni izpit pri omenjenih treh predmetih (junij 2001). V posameznem programu (Pomočnik konfektionarja) predvidevajo 50 dodatnih pedagoških ur za praktični pouk.

V tej zvezi naj omenimo, da je v prvem letu vpeljevanja tega projekta, (šolsko leto 1999/2000) blizu 60 % šol organiziralo dodatne pedagoške ure za uresničitev programa v dveh letih. Menimo, da zgolj z izrednimi pedagoškimi naporji učiteljev v okviru notranje individualizacije in diferenciacije pouka, brez dodatnih pedagoških ur, ni možno izpeljati hitrejšega napredovanja dijakov.

Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport bomo predlagali enoten standard dodatnih pedagoških ur, ki naj se prizna šolam, ki sodelujejo v projektu oziroma prihodnje šolam, ki bodo izvajale hitrejšo napredovanje dijakov po programu.

- **Informiranje učiteljev, dijakov in staršev o razvojnem projektu**

Postopek za hitrejšo napredovanje dijakov se začne konec 1. letnika z informiranjem učiteljev, dijakov in staršev o razvojnem projektu. Informiranje je na nekaterih šolah potekalo v skladu s sprejetim rokovnikom ob zaključku 1. letnika (spomladi), na drugih pa se je časovno potegnilo vse do meseca oktobra, ko naj bi bil že soglasno potrjen izbor dijakov za hitrejšo napredovanje. Informacije so posredovali učitelji, razredniki, šolski svetovalni delavci in vodstvo šole. Šole v zvezi z informiranjem ne navajajo posebnih problemov.

Šolam priporočamo, da opravijo evidentiranje dijakov za hitrejšo napredovanje in prvo informiranje vseh sodelujočih v projektu v spomladanskem času.

- **Kriteriji za hitrejšo napredovanje dijakov**

V strokovnih priporočilih so kriteriji predlagani v alternativni obliki, kar pomeni, da dijak poleg obveznega mnenja razrednega učiteljskega zbora, izpolnjuje najmanj enega od navedenih kriterijev:

- uspešno končana osnovna šola ali
- prav dobra ocena pri slovenščini v 1. letniku ali
- prav dobra ocena pri temeljnem strokovnem predmetu v 1. letniku in
- mnenje razrednega učiteljskega zbora o socialni zrelosti dijak.

Na podlagi odgovorov šol v anketnem vprašalniku ugotavljamo, da večina šol upošteva vse navedene kriterije v različnih kombinacijah kot obvezne in ne alternativno, kot je priporočeno. Posamezne šole so dodale nekatere kriterije, kot so prav dobra ocena pri praktičnem pouku v 1. letniku, prav dober splošni učni uspeh v 1. letniku, dijak ne sme imeti neopravičenih ur in disciplinskih ukrepov višjih od ukora razrednika. To kaže, da šole težijo k upoštevanju večjega števila kriterijev, kot je navedeno v strokovnih priporočilih. Posamezne šole navajajo, da so želje staršev upoštevali samo v primeru, da je bil dijakov napredek v učnem in socialnem razvoju pospešen in evidenten. Sklepamo, da šole z upoštevanjem več kriterijev bolj celovito presodijo (diagnozirajo) dijakov učni in socialni razvoj in na tej podlagi lažje prognozirajo njegovo nadaljnjo uspešnost bodisi v izobraževanju bodisi v poklicnem delu.

Kriteriji za izbiro dijakov za hitrejšo napredovanje so zagotovo tista sestavina, ki jo bo treba med šolami v večji meri poenotiti.

- **Podatki o učnem uspehu dijakov**

Šole so posredovale podatke o predhodni izobrazbi izbranih dijakov za hitrejšo napredovanje, kar prikazuje preglednica 1.

Preglednica 1: Predizobrazba dijakov

Predizobrazba dijakov	Končan 6. razred OŠ		Končan 7. razred OŠ		Končan 8. razred OŠ		Končana prilagojen program OŠ		SKUPAJ	
	Število dijakov	%	Število dijakov	%	Število dijakov	%	Število dijakov	%	Število dijakov	%
	35	53,03	17	25,75	3	4,45	11	16,67	66	100

Podatki o predizobrazbi izbranih dijakov za hitrejše napredovanje kažejo, da jih ima največ 6.razredov osnovne šole, sledijo dijaki s končanimi 7. razredi osnovne šole, nato dijaki s končano osnovno šolo po prilagojenem programu, najmanj pa je dijakov s končanimi 8. razredi osnovne šole. Naslednja preglednica prikazuje učni uspeh izbranih dijakov v 1. letniku.

Preglednica 2: Učni uspeh izbranih dijakov za hitrejše napredovanje v 1. letniku

Učni uspeh	Zadosten		Dober		Prav dober		Odličen		SKUPAJ	
	Število	%	Število	%	Število	%	Število	%	Število	%
Splošni učni uspeh	8	12,1	26	39,4	23	34,84	9	13,63	66	100
Slovenščina	13	19,69	24	36,36	22	33,33	7	10,60	66	100
Temeljni strokovni predmet	5	7,57	11	16,16	33	50	17	25,75	66	100
Praktični pouk	4	6,06	23	34,84	30	45,45	9	13,63	66	100

Učni uspeh izbranih dijakov za hitrejše napredovanje v 1. letniku kaže, da so šole izbrale tudi dijake z dobrim in zadostnim splošnim učnim uspehom oz. takim uspehom pri posameznem predmetu. To ni v nasprotju s strokovnimi priporočili, v kolikor ima posamezen dijak prav dobro oceno pri slovenščini ali pri temeljnem strokovnoteoretičnem predmetu in pozitivno mnenje razrednega učiteljskega zbora.

• **Eidentirani in izbrani dijaki po izobraževalnih programih**

V preglednici 3 prikazujemo podatke o hitrejšem napredovanju dijakov po posameznem izobraževalnem programu na devetih šolah, ki sodelujejo v projektu.

Preglednica 3: Podatki o skupnem številu dijakov v posameznem programu in številu evidentiranih ter izbranih dijakov za hitrejše napredovanje

Program	Število oddelkov	Število vseh dijakov v programu	Število evidentiranih dijakov	Število izbranih dijakov	% izbranih dijakov
Upravljalca gradbene mehanizacije	2	25	8	8	32
Gradbinec Tesar opažev *	1	13	5	5	38,46
Gradbinec	1	11	6	3	27,3
Tesar opažev	1	13	9	3	23,27
Obdelovalec lesa	9	132	8	8	6,06
Pomočnik gospodinje oskrbnice	1	23	7	4	17,39
Pomočnik kmetovalca	1	14	11	10	71,42
Pomočnik gospodinje oskrbnice	2	28	22	22	78,57
Pomočnik kmetovalca*					
Pomočnik konfekcionarja	1	13	7	4	30,76
SKUPAJ	19	272	83	67	24,63

*Kombinirani oddelek

Odstotek izbranih dijakov, ki hitreje napredujejo je izračunan na podlagi števila vseh dijakov v programu. Podatki kažejo, da se ta odstotek dijakov v različnih programih giblje od najnižjega 6,06 % v programu Obdelovalec lesa do najvišjega 78,57 % v kombiniranem oddelku programov Pomočnik gospodinje - oskrbnice in Pomočnik kmetovalca. Domnevamo, da občutne razlike v deležu dijakov, ki hitreje napredujejo v posameznem programu na posamezni šoli, niso posledice tega, da bi bilo v eni šoli toliko več učno zmožnejših in socialno zrelejših dijakov, temveč bolj (nižjim) kriterijev presoje. Iz podatkov je nadalje možno razbrati, da je razmerje med evidentiranimi in izbranimi kandidati v nekaterih programih enako, v drugih pa je izbranih kandidatov skoraj za polovico manj od evidentiranih.

Tudi podatki o občutnih razlikah v odstotnih deležih dijakov, ki hitreje napredujejo v posameznem programu na posamezni šoli, kažejo na razlike v kriterijih izbire dijakov.

Šole navajajo razloge za to, da nekateri dijaki, ki so bili predvideni za hitrejše napredovanje, niso napredovali, in sicer: dijak ni pokazal zanimanja za hitrejše napredovanje, ni dosegel ustreznega učnega uspeha, ima veliko opravičenih in neopravičenih izostankov od pouka, zdravstvene težave, ni pridobil pozitivnega mnenja razrednega učiteljskega zbora.

Šole navajajo tudi izjemno napredovanje dijakov v primeru neugodnih socialnih razmer ali razkoraka med učnimi zmožnostmi in učnimi rezultati. V takih primerih je odločilno mnenje razrednega učiteljskega zbora na podlagi celovite presoje dijakove socialne zrelosti in doseženega razvoja.

3. Zaključek

Spremljanje hitrejšega napredovanja dijakov v programih nižjega poklicnega izobraževanja na izbranih devetih šolah na začetku šolskega leta 2000/01 je pokazalo, katerim sestavinam projekta bo treba nameniti več pozornosti in kako zagotoviti ustrezne pogoje za intenzivirano pedagoško delo. Nekatero ugotovitev so bile sicer nakazane že v poročilu po prvem letu spremljanja, vendar menimo, da bi bilo smotno oblikovati predloge za določene spremembe razvojnega projekta in pogoje za izvedbo za Strokovni svet RS za poklicno in strokovno izobraževanje in Ministrstvo za šolstvo, znanost in šport na podlagi zaključnega poročila (avgust 2001).

Predlogi na podlagi ugotovitev dosedanjega spremljanja so naslednji:

- Ministrstvu za šolstvo, znanost in šport bomo predlagali enoten standard dodatnih pedagoških ur za slovenščino, temeljni strokovnoteoretični predmet in praktični pouk, ki naj se prizna šolam v razvojnem projektu oz. šolam, ki bodo izvajale hitrejše napredovanje dijakov po programu.
- Šolam priporočamo, da opravijo evidentiranje dijakov za hitrejše napredovanje konec prvega letnika, prvo informiranje vseh sodelujočih v projektu pa v spomladanskem času.
- Kriteriji za izbiro dijakov za hitrejše napredovanje so zagotovo tista sestavina, ki jo je treba v večji meri poenotiti, zato ji bomo v prihodnje namenili več pozornosti. Učni uspeh izbranih dijakov za hitrejše napredovanje v 1. letniku kaže, da so šole izbrale tudi dijake z dobrim in zadostnim učnim uspehom. V spremljavi bomo večjo pozornost namenili povezavi med kriteriji za izbiro dijakov in njihovo uspešnostjo na zaključnem izpitu ter v nadaljnjem izobraževanju.
- Za učitelje slovenščine (v sodelovanju z Zavodom RS za šolstvo) in temeljnega strokovnega predmeta bomo organizirali seminar za pripravo ustrezno prilagojenega letnega načrta na vzgojno-izobraževalno delo in didaktičnih gradiv za individualno in skupinsko učenje.
- Šole bomo še naprej spodbujali, da v okviru projekta razvijajo originalne rešitve in pedagoške strategije in svoje izkušnje posredujejo drugim šolam.

Pripravila:
Mag. Marija Tome

